

Ermenistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi haqqında həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, Azərbaycanın ədalətli mövqeyinin müdafiə edilməsi

Ermenistan daxilində cərəyan edən hadisələrin Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə hansı formada təsir edəcəyi barədə indi müxtəlif fikirlər səslənir. Amma, faktiki, reallıq budur ki, düşmən ölkədə baş verənlər, istənilən halda, konfliktin çözümünü istiqamətində konkret addımlar atılmasını əngəlləyir.

Qarabağ münaqişəsinin tarixi də göstərir ki, Ermənistan tərəfi daim hansısa daxili məsələni qabardaraq konfliktin çözümü ilə bağlı real addımların atılmasının təxirə salınmasına cəhd edir.

Bu dəfə müşahidə olunan hal budur ki, Baş nazir Nikol Paşinyanın yeni oyunları, yaratdığı konstitusiyaya qalmaqal Qarabağ danışıqlarını tormozlayan faktor kimi çıxış edə bilər. Bunu Respublika Partiyasının üzvü Mənuə Harutyunyan da xüsusi olaraq vurğulayır: "Xalqımız və dövlətçiliyimiz yalnız bir dövlət cinayətkarının əlində əsirdir. Min bir dərd və ağrısı olan ölkədə dövlət büdcəsindən bir neçə milyon dollar ödənilməlidir və referendum etməlidir ki, Nikolun şəxsi kaprizi təmin olunsun. Deməli, eyni parlament Hrayr Tovmasyanı Konstitusiyaya Məhkəməsinin üzvü seçib, lakin Nikolun fikrincə, Hrayr legitim deyil, budur, həmin bu parlament Armen Sarkisyanı Ermənistan Prezidenti (yeri gəlmişkən, bu seçki zamanı Nikol iddia edirdi ki, bu insan Ermənistan Prezidenti ola bilməz) seçib, Nikolun fikrincə, bu, nəinki legitimdir, həmçinin, bu legitim Prezident Hrayrdan azad olmaq referendumu barədə fərman imzalayır. Nikol xalqımızı nəinki aldadır, həmçinin, lağa qoyur. Yeri gəlmişkən, Nikol həmin bu parlamentin deputatı olub, bu parlamentin legitimliyini qəbul edib, bu legitimlik də onu Baş nazir seçib. Amma Baş nazir indi qanunları saymır, Qarabağ məsələsini kənara atıb cılız işlərlə, şəxsi ambisiyalarının təmini ilə məşğul olur. Belə vəziyyətdə Azərbaycan Qarabağ məsələsində mövqelərini gücləndirdiyi halda, Ermənistanda diqqət tamamilə başqa məsələlərə yönəlir. Diplomatik hücumunu sərtləşdirən Azərbaycan isə bunu hərbi sahədə də etməyə indi daha çox can atır".

Digər tərəfdən, yaranmış durumda Ermənistanda tezliklə yeni çevriliş olacağına mümkün olduğundan də danışılır. Artıq "Sasna Tsrer" Partiyasının katibliyinin koordinatoru Varujan Avetisyan belə bir bəyanatla çıxış edib.

Rusiya, nə Qərb, nə də Azərbaycan İrəvana tərəf getməyəcək. Hətta Dağlıq Qarabağın erməni icmasının danışıqlar prosesinə qoşulması məsələsində də. Bəli, Ermənistanda belə arzu var. Ancaq niyə ağıllı heç nə eşitmədik? İlk mərhələdə beş rayonun Azərbaycana qaytarılması barədə razılaşma mövcud idi. Bu, Dağlıq Qarabağ probleminin həllinə başlamaq üçün əla plan idi. Nikol Paşinyan bu təklifi özündən kənarlaşdırdı və millətçilərin tərəfini tutdu, Rusiyani tənqid etdi. Nəyə nail oldu? Paşinyanın ölkəsində çətin bir vəziyyət yarandı". Ekspert "media" portalına bildirir ki, indiki halda, Azərbaycan çox rəşadətli davranır: "Bu ölkənin başçısı İlham Əliyev siyasi proseslərin məhərdətlə dərkinə nümayiş etdirir. Bakı səhv

yaxşılaşdırma doğru dəyişərdi. Türkiyə ilə də bəzi proseslər başlaya bilərdi. Bu jesti etmək vaxtı çatıb. Bunu Ermənistanda kimin etməsindən asılı olmayaraq, addımın özü, əvvəllər əldə edilmiş razılaşmaların gözənlənməsinin təsdiqi vacibdir. Güman edildiyi kimi, Nikol Paşinyan "devrilib" və yerinə yenidən anlaşılmaya əməl etməyən yeni bir insan gəlsə, onun hakimiyyəti daha da qısa olacaqdır. Qarabağla bağlı konsensusa gəlmək lazımdır, bu aydındır. Kim inad etsə, Ermənistan üçün daha da kritik bir vəziyyət yaradacaqdır".

Eyni mövqeni Yaxın Şərq və Qafqaz məsələləri üzrə ekspert Stanislav Tarasov da bölüşür. O vurğulayır ki, Paşinyanın qeyri-adekvat açıqlamaları, ölkə daxilində addımları, sadəcə, Qarabağ

saat danışıqlar. Onlar 11 saat nə barədə danışıqlar? Əgər o, bu layihəni qəbul etməsə, qoy "biz "Madrid prinsipləri"ni tanıyıraq, biz indi Azərbaycanla yeni gündəlik hazırlayıq" və sair desin. Axı sən "inqilabçı"san, "demokrat"san. İndiki Qarabağ mövqeyin isə bizi narahat edir. Çünki bu halda Paşinyan Qarabağ məsələsinin hərbi həllinə zəmin hazırlayır".

Amma artıq dəfələrlə deyildiyi kimi, məsələnin hərbi həlli ən çox ələ Ermənistanın özünə zərər verir. Çünki bu halda düşmən ölkənin kifayət qədər sərt zərbələr alması qaçılmaz sayılır. Türkiyə-Azərbaycan Parlamentlərarası Dostluq Qrupunun rəhbəri, İstanbulun Türkiyə Böyük Məclisindəki millət vekili Şamil Ayırım bu xüsusda qeyd edir

elektrik enerjisinə belə nəzarət edir. Ona görə Qarabağ həssas məsələdir. Amma şərtlər dəyişsə, türk millətinin qarşısını kəsə bilməzsiniz. Bu fərqli bir şeydir. Qarabağ münaqişəsi başladığı zaman könüllü şəkildə gələn minlərlə insan var idi. Türkiyə ilə Azərbaycan arasındakı qardaşlıq münasibətləri heç bir iki ölkə arasında olmayan əlaqədir. Borcumuz bu münasibətlərə kölgə salacaq xainlərə qarşı savaşaqdır. Bu ortamı itirməməliyik. Yaşadığımız coğrafiyada bizə yuxu yoxdur".

Elə erməni polkovnik Qriqor Qriqoryan da Azərbaycan və Türkiyə faktorunun Ermənistanı daha çox sıxışdırmaqda olduğunu bildirir. O qeyd edir ki, Paşinyan danışıqlarda nəticə verən addım atmasa, Azərbaycan

Ermənistanın ən millətçi təşkilatlarından biri "Paşinyanın rayonları qaytarmaması tam yanlışdır" mövqeyinə gəldi..

Beynəlxalq Avrasiya Hərəkətinin lideri Aleksandr Duqin bu vəziyyətin Nikol Paşinyan iqtidarı və Qarabağ münaqişəsinə təsirini belə şərh edir: "Düşünürəm ki, Ermənistanda vəziyyət Nikol Paşinyan üçün heç də ən əlverişli şəkildə inkişaf etmir. Anlamaq lazımdır ki, Ermənistan kifayət qədər resurs olmadan suveren dövlət statusu əldə edib. Ermənistandakı istənilən siyasətçi çox məhdud imkanlara malikdir. Rusiyanın və ya Qərbin xeyrinə öz suverenliyindən imtina etmək? O, dərhal etibarını itirəcək. Lakin Ermənistanın suverenliyinin əsas qarantı məhz Rusiyadır. Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatında (KTMT) və Avrasiya İqtisadi Birliyində (AİB) iştirak bununla əlaqədardır. Bundan başqa, Rusiyada yaşayan nəhəng erməni diasporu amili də var. Odu ki, Ermənistan Qərbdən daha çox Rusiyadan asılıdır. Bütün bunlar istənilən erməni siyasətçi üçün siyasi manevrləri məhdudlaşdırır. Nikol Paşinyan vektoru dəyişdirməyə çalışmaq la başladı. Bununla da o, suverenliyinə müəyyən qədər zərbə vurdu və hətta öz mövqeyini dayanıqsız etdi. Əlbəttə, Ermənistanda millətçilik yüksəkdir, lakin Nikol Paşinyan resursları azaldı. Sözlərdə suverenlik nə qədər çoxdursa, əməldə bir o qədər azdır. Ermənistan qarşısını almaq mümkün olmayan bir neçə məhdudiyyət arasında bağlı qalıb. Belə vəziyyətdə Qarabağ Paşinyan üçün dalandır. Nə

etmir və qalib gəlir, daha çox xal qazanır. Nikol Paşinyan üçün kömək yalnız Azərbaycanın mümkün səhvlərinə görə gələ bilər, ancaq səhvlər olmadı və yoxdur. Razılaşmaların pozulması kimin xoşuna gələ bilər? Buna görə Rusiya yavaş-yavaş və ehtiyatla Nikol Paşinyana yanaşır. Ermənistan Baş nazirinin çıxış yolu azalır. Ancaq məsələ hətta Paşinyanda da deyil. Qarabağ ətrafında vəziyyətin sərbəst olması istənilən erməni lideri üçün qaçılmaz olmalıdır. Dağlıq Qarabağ ətrafındakı 5 rayonun geri qaytarılması Paşinyana kömək edə bilər. İstənilən halda, Rusiyanın İrəvana münasibəti

münasibətini əngəlləməyə xidmət edir: "Biz Dağlıq Qarabağın vəziyyətini diqqətlə izləyirik, biz dinləyirik. Xüsusilə də onun Qafanda baş tutmuş mətbuat konfransındakı şərhlərini çox diqqətlə dinləmişik. Konfrans zamanı o, "Madrid prinsipləri" barədə danışarkən söylədi ki, bunlar Serj Sarkisyanın siyasi mirasıdır. Lakin Paşinyan "Madrid prinsipləri" ilə razı deyilsə, qoy belə desin. Niyə məhz bu əsas üzərində Azərbaycanla danışıqları davam etdirirsən? Sonuncu dəfə Azərbaycan və Ermənistan Xarici İşlər nazirləri Məmmədşarof və Mnatsakanyan Cenevrədə görüşüblər və təxminən 11

ki, Azərbaycan Ordusu 24 saat içində bütün Ermənistanı ələ keçirə bilər. Türkiyənin Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli yollarına baxış bucağı barədə danışan millət vekili bildirib ki, müharibə, hərbi əməliyyatın son çıxış yolu ola bilər: "Vətəndaşlarımızın burununu belə qanamasını istəmirik. Müharibəni ağıllıcaqdan belə keçirmirik. Çünki bugünkü savaqlar masa başında qazanılıb. Problemin diplomatik yolla həll edilməsi vacibdir. Çünki regionda balanslaşma var. Azərbaycanın Rusiya və Türkiyə ilə münasibətləri yaxşıdır. Eyni zamanda, Rusiya Ermənistanın daxili məsələlərinə, təhlükəsizliyinə,

istədiyini savaş yolu ilə alacaq. Onun sözlərinə görə, Azərbaycan uzun müddətdir hərbi əməliyyatlara hazırlaşır: "Məncə, yaxın 3-4 ay ərzində Azərbaycan tərəfindən hərbi əməliyyatlara başlanıla bilər. Hərbi əməliyyatların başlaması halında Rusiyadan dəstək görməsək, Azərbaycan və Türkiyə Ermənistanı məhv edəcək. Rusiyanın Gümrüdəki hərbi bazası bizim xilas mənbəyimizdir. Bəzi axmaq insanlar isə bunun bizə lazım olmadığını deyirlər. Əgər rus qoşunlarını Ermənistandan çıxarsalar, Azərbaycan Ordusu 2 saat ərzində İrəvanın mərkəzinə çatacaq. Bu vəziyyətdə Paşinyanın Rusiya ilə münasibətləri pisləşdirməsi oturduğu budağı kəsməyə bənzəyir. Bu səbəbdən Rusiyayı incitmək olmaz".

Bütün bu qeyd edilənlər Ermənistanda Nikol Paşinyan hakimiyyətinin siyasətindən, o cümlədən, Qarabağ məsələsinə yanaşmasından ciddi narazılıq olduğunu göstərir. Çünki bu siyasətin Ermənistanı məhv və aparmasını, təhlükəli savaşa doğru itələməsinə görə az deyil. Bu səbəbdən Ermənistan daxilində Paşinyana, onun Qarabağ siyasətinə gətirdikə güclü bir müxalifət formalaşır.

Tahir TAĞIYEV

Yazı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun maliyyə dəstəyi ilə çap olunur.